

**VREDNOVANJE KNJIŽNIČNIH ZBIRKI
ZA ODRASLE GRADSKÉ KNJIŽNICE RIJEKA (GKR)
UZ POMOĆ MODELA CONSPECTUS**

**EVALUATION OF THE RIJEKA CITY
LIBRARY'S (RCL'S) ADULT COLLECTIONS
BY USING THE CONSPECTUS MODEL**

Andreja Silić Švonja
Gradska knjižnica Rijeka
andreja.silic.svonja@gkri.hr

Nataša Frgačić
Gradska knjižnica Rijeka
natasa.frgacic@gkri.hr

UDK / UDC: [027.022:025.2-047.44](497.561)
Prethodno priopćenje / Preliminary communication
<https://doi.org/10.30754/vbh.67.3.1206>
Primljeno / Received: 3. 7. 2024.
Prihvaćeno / Accepted: 10. 10. 2024.

Sažetak

Cilj. Cilj je rada prikazati postupak i rezultate vrednovanja knjižničnih zbirki za odrasle Gradske knjižnice Rijeka (GKR). Istraživanje je provedeno kvantitativnim i kvalitativnim metodama koje se koriste u procesu vrednovanja s naglaskom na model Conspectus. Cilj istraživanja jest rezultate vrednovanja uklopiti u proces revidiranja Smjernica za izgradnju i upravljanje fondom.

Pristup. Vrednovanje obuhvaća opis postojećih izdvojenih zbirki i trendova koji nameću izdvajanje i oblikovanje nedavno izdvojenih posebnih zbirki te obradu statističkih podataka koji obuhvaćaju broj nabavljenih svezaka i financijske pokazatelje za 2023. godinu iz godišnjeg izvješća, kao i podatke o korištenju, odnosno posudbi pojedinih zbirki. Statistički podaci o posudbi građe generirani su iz knjižničnog programa ZaKi, a analiza se odnosi na godišnju razinu. U provedenoj pilot studiji dodatna kvalitativna

procjena istražena je anketnim upitnikom o vrednovanju zadovoljstva knjižničara izgradnjom zbirke u odjelima, ograncima i bibliobusima.

Rezultati. Statistički podaci i rezultati ankete ponudili su podatke koji mogu poslužiti u preoblikovanju i ažuriranju smjernica za izgradnju i upravljanje knjižničnim fondom za sljedeće petogodišnje razdoblje te za izradu sažetog prikaza snage zbirke za odrasle uz pomoć Conspectus-indikatora za pojedine predmetne skupine. Budući da ne postoje propisani standardni popisi informacijskih izvora za narodne knjižnice s kojima bi se zbirke mogle uspoređivati, model Conspectus iskorišten je za usporedbu informacijskih izvora odjela i ogranka unutar složenog centraliziranog sustava nabave GKR-a radi pregleda diferencijacije odjela i ogranka prilikom postupka nabave knjižne građe.

Ograničenja. Vrednovanje je ograničeno na zbirku knjiga za odrasle i jednogodišnje razdoblje uz usporedbu s podacima koji se odnosi na prethodne četiri godine. Istraživanje bi trebalo proširiti na zbirke knjiga za djecu i ostale vrste građe.

Praktična primjena. Rezultati istraživanja koristit će se kao alat za uspješniju i kvalitetniju nabavu u GKR-u u skladu s pokazateljima koji upućuju na snage i slabosti fonda radi što boljeg ispunjavanja zadaća knjižnice i korisničkih potreba te što učinkovitijeg korištenja raspoloživih financijskih sredstava za nabavu knjižne građe.

Društveni značaj. Zadovoljstvo knjižničnim fondom i nabavom građe u GKR-u mjerljivo je korištenjem građe i zadovoljstvom krajnjih korisnika. Odgovarajuća nabava izravno doprinosi dostupnosti kvalitetnih izvora za zadovoljavanje obrazovnih, kulturnih i informacijskih potreba korisnika, čime se izravno potiče individualni razvoj korisnika, kao i razvoj čitave lokalne i šire zajednice.

Originalnost/vrijednost. Primjena modela Conspectus za vrednovanje knjižničnih zbirki nije se do sada upotrebljavala u nabavi građe u hrvatskim narodnim knjižnicama, pa može biti poticaj drugim knjižnicama da koriste isti alat, kao i da vrednovanje postane redoviti dio knjižničarskih poslova u procesu nabave.

Ključne riječi; centralizirana nabava; izgradnja fonda; Gradska knjižnica Rijeka; model Conspectus; Smjernice za izgradnju i upravljanje fondom (GKR); vrednovanje zbirke

Abstract

Purpose. The aim of the paper is to present the procedure and the results of the evaluation of the library collections for adults at the Rijeka City Library (GKR). The research was conducted by using both quantitative and qualitative methods, with emphasis on the Conspectus model. The goal of the research is to integrate the evaluation results in the process of revising the guidelines for the library collection development and management. This attempt to adapt and use the Conspectus model for needs of a public library with centralized acquisition for multiple departments and branches can serve as a support for other public libraries in managing the policy of building and managing the collection.

Methodology. The evaluation includes a description of the existing collections and trends that impose formation of newly separated ones, statistical data regarding acquired volumes and financial indicators for the year 2023 as well as data on the usage or borrowing for each of the collections. Statistical data regarding borrowing items was generated in library software ZaKi and the analysis was made on an annual basis. Additional qualitative assessment was investigated through a pilot study based on a survey questionnaire on librarians' satisfaction with collection development in library departments, branches and mobile libraries.

Findings. The statistical data and results of the questionnaire provided data that can be used in reshaping and updating the guidelines for the library collection development and management for the next five-year period, and to create a summary of the strength of the collection for adults with the help of Conspectus indicators for specific subjects. Since there are no prescribed standard lists of information sources for public libraries with which the collections could be compared (given the user groups and the breadth of the holdings, they could be infinite), the Conspectus model was used to compare the information sources between departments and branches within the complex centralized GKR acquisition system in order to review the differentiation of departments and branches during the process of acquiring library materials.

Research limitations. The evaluation is limited to the collection of books for adults during a one-year period with a comparison with the data related to the previous four years. The research should be extended to the book collections for children and other types of materials.

Practical application. The results of the research will be used as a tool for adjusting acquisition in GKR according to indicators that point to the library collections' strengths and weaknesses in order to fulfill the library's goals and user needs by efficient use of the available financial resources for the acquisition of library materials.

Social utility. Satisfaction with the library holdings and the acquisition of books in the library can be measured by the books' use and the satisfaction of end-users. Adequate acquisition of library materials contributes to availability of quality resources to meet the educational, cultural and informational needs of users, which directly encourages the individual development of users as well as the development of the entire local and wider community.

Originality/value. Applying the Conspectus model for the evaluation of library collections in the process of managing library holdings in Croatian public libraries has not been used so far, so it can be an incentive for other libraries to use the same tool to evaluate library collections as regular part of the librarian's work. Evaluation of satisfaction was carried out through a survey that was not aimed to end-users, but to librarians. Librarians can evaluate satisfaction with acquisitions and holdings from a professional

perspective that is more comprehensive, professional, deeper and thoughtful than the perspective of an individual user, which is often focused on narrow exclusive interests.

Keywords: centralised acquisition; collection development; collection evaluation; Conspectus model; Guidelines for development and management of library collections (GKR); Rijeka City Library

1. Uvod

Kao jedan od postupaka u izgradnji i upravljanju zbirka, vrednovanje je opsežan posao koji može ukazati na to koliko su zbirke u skladu s poslanjem knjižnice, planovima nabave, koja je njihova snaga, a koje su manjkavosti zbirke. Vrednovanje pomaže pri izradi smjernica za izgradnju i upravljanje fondom. Gradska knjižnica Rijeka (u nastavku GKR) ima smjernice za nabavu koje je potrebno ažurirati kako bi bile u skladu sa strateškim planom, misijom knjižnice, njezinim zadaćama i potrebama korisničke zajednice.¹

U dokumentaciji GKR-a koja se odnosi na izgradnju fonda nema zapisa o sveobuhvatnijem provođenju vrednovanja fonda, pa je ovo je prvi pokušaj da se zabilježe rezultati provedenog vrednovanja.

U radu koristimo termine *knjižnična zbirka* i *knjižnični fond* i terminološki ih treba pojasniti. Prema Rječniku hrvatskoga knjižničarskog nazivlja (Rječnik, 2022), knjižnična zbirka je „skup knjižnične građe istovrsna sadržaja ili vrste koji knjižnica drži zasebno unutar svojega fonda“, a knjižnični fond je „sveukupna građa koju knjižnica posjeduje i daje na korištenje“.

Vrednovanje zbirke može se definirati kao organizirani proces za sustavan opis informacijskih izvora u određeno vrijeme (Davis, 1998: 53) te kao sustavno određivanje vrijednosti (vrednovanje) ili kao usporedba ciljeva s mjerenjem učinka na temelju postavljenih ciljeva (Sinikara, 2007). U stručnoj i znanstvenoj literaturi mnogo je radova koji se bave vrednovanjem fonda, a neki od njih se osobito bave korištenjem Conspectus modela koje smo pomno proučili poput B. Davis (1998), D. Biblarz (2001) P. Johnson (2014), te Z. Majstorović i K. Ivić (2010). Strani autori koji su se također bavili temom vrednovanja zbirki su: S. Baker i F. W. Lancaster (1991), D. P. Carrigan (1997), P. Clayton P. i G. E. Gorman (2001), G. Ford (1990), Gibson, C. (1998). G. E. Gorman i R. H. Miller (2000), B. H. Hall (1985), a u novije vrijeme V. L. Gregory (2019), H. Hibner (2023), H. Hibner i M. Kelly (2023), M. M. Kelly (2021), T. E. Nisonger, (2003), M. Z. Saponaro i G. E. Evans (2019). Postoje i specijalizirani strani časopisi koji se bave temom izgradnje zbirki i upravljanja fondom kao što su *Collection building*, *Collection Management* i *Library Acquisitions: Practice and Theory* (Lukačević, Špoljarić Kizivat i Krpeljević, 2021).

¹ Bavljenje ovom temom potaknuto je 4. stručnim skupom Izgradnja, upravljanje i evaluacija zbirki s temom „Izazovi vrednovanja knjižničnih zbirki“, održanom 2023. godine.

Hrvatski autori koji su se bavili temom vrednovanja zbirke u proteklih 20-ak godina znatno su pridonijeli razumijevanju problematike: T. Nebesny i M. Švob (2002), S. Faletar Tanacković, M. Junušić i I. Faletar (2012), T. Grujić (2014), K. Petr Balog i M. Bugarski (2014), K. Romić i G. Mitrović (2016), M. Mišetić (2017), R. Vrana i J. Kovačević (2017), S. Kosić (2019), S. Lukačević, M. Špoljarić Kizivat i Lj. Krpeljević (2021), M. Duić (2024).

Različite su informacije koje vrednovanje zbirke pruža, a među njima su broj primjeraka i naslova specifičnog područja, zastupljene vrste građe, starost i stanje građe, širina i dubina koju građa pokriva, jezici na kojima je građa dostupna, korištenje i nekorištenje zbirke te dijeljenje informacijskih izvora. Krajnji cilj vrednovanja zbirke jest poticanje njezinog korištenja i utjecaja koji ima na zajednicu. Pritom valja utvrditi postupke koji uspijevaju pratiti u kojoj mjeri knjižnica ostvaruje svoje ciljeve (Johnson, 2014: 297). Vrednovanje se može koristiti u više različitih svrha, od detaljnog predmetnog profila i prirode zbirke, preko procjene učinkovitosti postojeće nabavne politike, do obrazloženja odluke o potrošnji itd.

Standard za narodne knjižnice u Republici Hrvatskoj (2021) jedini je legislativni dokument koji propisuje referentne vrijednosti preporučenog minimalnog broja knjiga i naslova serijskih publikacija (Standard, 2021: 5) s kojim se knjižnice mogu usporediti, ali to nedovoljno govori o uspješnosti poslovanja knjižnice (Tuškan Mihočić, 2011: 222), pa je i nedostatak preporuka i vodiča za vrednovanje dodatni motiv za provedeno istraživanje.

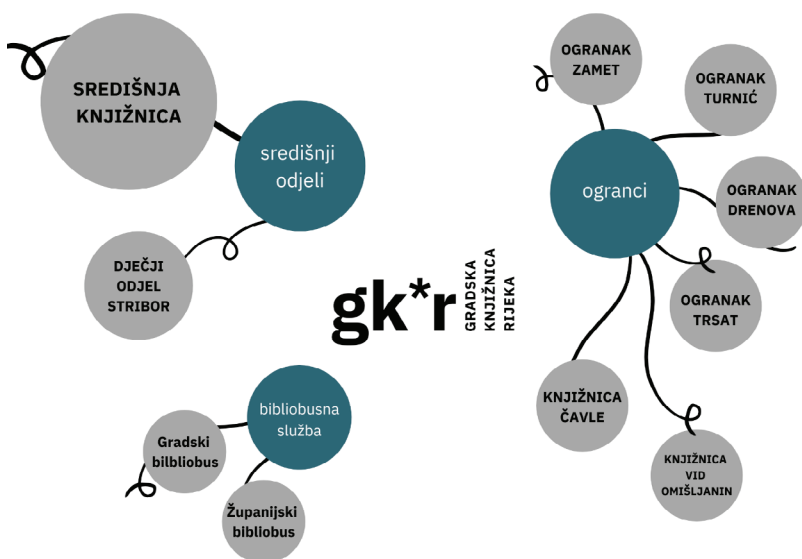
Postupak vrednovanja zbirke GKR-a obuhvaća opis postojećih izdvojenih zbirki i trendova koji nameću njihovo izdvajanje i oblikovanje te statističke podatke o korištenju, odnosno posudbi pojedinih zbirki. Statistički podaci o posudbi građe generirani su iz knjižničnog programa ZaKi te su analizirani na godišnjoj razini za 2019., 2020., 2021. i 2022. godinu. Vrednovanje je ograničeno na zbirku knjiga za odrasle i jednogodišnje razdoblje. Dodatna procjena kvalitete provedena je anketnim upitnikom, a usmjerena je prema subjektivnom vrednovanju zadovoljstva knjižničara izgradnjom zbirke u odjelima, ograncima i bibliobusima. Kvalitativno vrednovanje uobičajeno uključuje prosudbu knjižničara, predmetnog stručnjaka, korisnika ili bibliografske usporedbe (IFLA, 2010: 37). U ovom radu izbor za prosudbu vrijednosti zbirki pao je na subjektivno mišljenje knjižničara o izgradnji zbirke temeljeno na svakodnevnom iskustvu u knjižnici iz stručne perspektive.

Istraživanje je provedeno prema *IFLA-inim uputama za izradbu smjernica za izgradnju knjižnične zbirke primjenom modela Conspectus* (IFLA, 2010, 35–38). Ponuđeni model prilagođen je lokalnim prilikama i potrebama narodne knjižnice poput GKR-a i obuhvaća kvantitativno i kvalitativno vrednovanje uz standardizirano iskazivanje vrijednosti zbirki pomoću indikatora informacijske razine od 0 do 5.

2. Gradska knjižnica Rijeka – organizacijska struktura, fond i zbirke

2.1. Organizacijska struktura

GKR sastoji se od središnjih odjela, ogranaka i bibliobusa (slika 1). Središnji odjeli jesu Središnja knjižnica i Dječji odjel Stribor. Ogranci GKR-a su Ogranak Turnić, Ogranak Zamet, Ogranak Trsat, Ogranak Drenova te dvije područne knjižnice: Knjižnica Čavle i Knjižnica Vid Omišljanin. Bibliobusna služba ima dva bibliobusa: gradski i županijski.

Slika 1. Shematski prikaz odjela i ogranaka GKR-a

Organizacijska struktura GKR-a za vrijeme izrade rada bila je drugačija: središnji odjeli prije preseljenja u novu zgradu 2023. godine obuhvaćali su Središnji odjel za odrasle koji je bio smješten na dvije lokacije: Palača Modello – odjel stručne knjige, publicistike i periodike i Filodrammatica – odjel lijepe književnosti te Narodnu čitaonicu i Dječji odjel Stribor.

Središnji odjel 1966. godine privremeno je bio smješten u Palaču Modello, a kako se na rješenje prostornog pitanja čekalo do 2023. godine, 2015. godine zbog nedostatka prostora moralo se pristupiti privremenom preseljenju zbirke lijepe književnosti u zgradu Filodrammatice. Tek je preseljenjem u novu zgradu 2023. godine konačno sve objedinjeno u prostoru primjerenom knjižnici, čime su prevladani izazovi raspršenosti knjižničnih prostora za odrasle. Od 2015. do 2023. godine zbog dislociranosti središnjih odjela proces nabave i obrade građe bio je zahtjevniji zbog produženog puta knjige do korisnika. Dostava knjiga u Filodrammaticu odvijala se svaka dva tjedna. Nastojalo se da prostorna ograničenja

ne utječu na kriterije za nabavu, s obzirom na stalno uvažavanje potreba korisnika i činjenicu očekivanja selidbe u novi, jedinstveni i primjereniji prostor.

Dugogodišnji centralizirani sustav nabave u GKR-u provodi se s trajnom svrhom unaprjeđenja zbirki i cjelokupnog fonda na korist korisnika, djelatnika i lokalne i šire zajednice, a u skladu s misijom Knjižnice. Povijest centralizirane nabave i obrade u GKR-u seže u daleku 1963. godinu, kada je centralizirana nabava i obrada literature za djecu. U dokumentaciji o spajanju više različitih knjižnica na području Općine Rijeka u Gradsku biblioteku Rijeka odlukom od 31. srpnja 1963. godine navodi se i promjena vezana za nabavu knjiga: u Dječjoj knjižnici „Beli kamik“ uvedena je centralizirana nabava i stručna obrada dječje literature (Tadić i Šegota-Novak, 2000: 94). Prilikom smještaja GKR-a u središte grada u Palaču Modello 1966. godine započinje centralizirana nabava i obrada knjiga za odrasle (ibid.: 96). Slično tome, prilikom selidbe Dječjeg odjela Stribor u Dječju kuću 2021. godine, izdvojen je Odjel nabave za djecu. Knjižnica Čavle i Knjižnica Vid Omišljanin kao područne knjižnice vode vlastitu nabavu. Vezano za centralizirani sustav nabave, vrijedi istaknuti činjenicu da se financijska sredstva namijenjena nabavi knjižnične građe pokušavaju utrošiti racionalno, imajući na umu činjenicu da članovi GKR-a jednom iskaznicom mogu posuđivati knjige u cijelom sustavu. Međutim korisnici moraju samostalno vratiti građu gdje su ju posudili jer ne postoje preduvjeti za razvoženje građe među odjelima, ograncima i bibliobusima unutar sustava, osim kada se radi o prinovama. Premda bi knjižničari željeli zadovoljiti potrebe korisnika odmah u najbližem odjelu, ogranku ili bibliobusu, to nije uvijek moguće, pa se te potrebe korisnika nastoje zadovoljiti u sustavu GKR-a uz potrebnu volju članova da građu koja im treba potraže na drugoj lokaciji. Središnji odjeli imaju najsveobuhvatnije i najbogatije zbirke. Dodatno valja istaknuti da se u centraliziranom sustavu GKR-a konkretne potrebe zajednice prate kroz desideratu koju ispunjavaju knjižničari i korisnici koji upisuju svoje želje.

2.2. Stanje fonda i nabava u GKR-u 2023. godine

Nabava knjižne građe ovisi o godišnjoj produkciji knjiga, financijskim sredstvima, smjernicama za nabavu i konkretnim potrebama odjela i ogranaka.

Statistički podaci o stanju fonda u GKR-u po odjelima i ograncima 31. prosinca 2023. godine sljedeći su (tablica 1): od ukupno 336 066 svezaka, 73 % ili 245 437 svezaka knjige su za odrasle, a 27 % ili 90 629 svezaka knjige su za djecu. (GKR Izvješće, 2023).

Gledajući ukupnu količinu svezaka po odjelima i ograncima, 42 % ukupnog fonda nalazi se u Središnjoj knjižnici, dok je 10 % ukupnog fonda u Dječjem odjelu Stribor. Ogranku Zamet pripada 12 % ukupnog fonda, što ga čini najvećim ogrankom, a nakon njega po veličini fonda slijede Turnić (9 %), Trsat (8 %), Dretnova (7 %), Gradski bibliobus (6 %) i najmlađi Županijski bibliobus (6 %).

Tablica 1: Broj svezaka knjiga po odjelima i ograncima – stanje 31. 12. 2023. godine

KNJIŽNICE	Stanje knjižnog fonda 31. 12. 2023.						UKUPNO (N)	% ukupno
	Knjige za odrasle (N)	% ukupno	% odrasli - djeca	Knjige za djecu (N)	% ukupno	% odrasli - djeca		
Središnja knjižnica	142 442	58	100	0			142 442	42
Dječji odjel Stribor	0			34 614	38	100	34 614	10
Ogranak Zamet	26 511	11	66	13 503	15	34	40 014	12
Ogranak Turnić	19 407	8	65	10 598	12	35	30 005	9
Ogranak Drenova	14 571	6	66	7596	8	34	22 167	7
Ogranak Trsat	17 841	7	68	8422	9	32	26 263	8
Gradski bibliobus	12 982	5	60	8671	10	40	21 653	6
Županijski bibliobus	11 683	5	62	7225	8	38	18 908	6
UKUPNO	245 437	73	73	90 629	27	27	336 066	100

Fond knjiga u ograncima gradi se razmjerno veličini ogranka, odnosno broju i strukturi korisnika koji ga aktivno koriste, broju stanovnika i površini koju gradska četvrt obuhvaća.

Treba napomenuti da je stanje fonda u pojedinim ograncima povezano i s povijesti nabave, kao i povijesti ogranka. Naime pojačani dolazak korisnika u novootvoreni ili obnovljeni ogranak zahtijeva i pojačanu nabavu, ali nakon nekog razdoblja interes može pasti. Vidljiva je i znatna razlika u strukturi fonda u bibliobusima zbog drugačije korisničke strukture u odnosu na ogranke. Statistike iz 2022. godine pokazuju da su 87 % korisnika Gradskog bibliobusa djeca, a jedan od razloga jest što većinu stajališta čine dječji vrtići, dok u Županijskom bibliobusu taj postotak iznosi 67 % zato što su stajališta u blizini osnovnih škola. Ti pokazatelji utječu na nabavu knjiga i posljedično se mijenja odnos omjera knjiga za djecu, koji doseže 40 % za Gradski bibliobus i 38 % za Županijski bibliobus, dok u ostalim mješovitim ograncima iznosi 32 – 35 %.

Prema *Standardu za narodne knjižnice u Republici Hrvatskoj* (Standard, 2021: 5), kao županijska matična knjižnica, GKR treba imati fond od najmanje 1 knjige u tiskanom obliku po stanovniku županije kako bi se zadovoljile potrebe županijske knjižnične mreže i kao II. tip knjižnice (od 100 001 do 250 000 stanovnika) 1,5 knjigu po stanovniku i 70 naslova periodike te 5 naslova periodike na stranom jeziku. Prema popisu iz 2021. godine, Primorsko-goranska županija imala je 266 624 stanovnika, a Rijeka je imala 108 622 stanovnika. Prema tome, pokazatelji za fond knjiga 2023. godine nadmašuju preporučeni standard za županijsku matičnu

knjižnicu za 150 143 svezaka (375 267 – 226 624) i nadmašuju standard za II. tip narodne knjižnice za 212 334 svezaka (375 267 – 162 933).

Knjižni fond županijske matične knjižnice prema *Standardu* (Standard: 2021) treba sadržavati 55 % beletristike, 45 % stručne, znanstvene i popularno znanstvene literature, od koje najmanje 1 % čini referentna građa, a Središnja knjižnica GKR-a ima 53,28 % beletristike i 46,72 % stručne, znanstvene i popularno znanstvene literature te 3,12 % referentne građe.

GKR zadovoljava standard u odnosu beletristike i stručne literature. Također, u odnosu na dobnu strukturu, standard je zadovoljen jer fond narodne knjižnice treba sadržavati najmanje 25 % knjižne građe za djecu i mlade, a GKR ima 27 % građe za djecu i 73 % građe za odrasle.

Stanje fonda knjiga u svescima po odjelima i ograncima prate, naravno, i financijski pokazatelji za nabavu u 2023. godini. Pregled proračunskih sredstava prikazan je kao bitan i sastavni element politike i planiranja izgradnje zbirke i upravljanja fondom. Ukupan budžet za djecu i odrasle iznosio je 269 568,45 €, a sredstva su raspoređena po odjelima i ograncima, odvojeno za nabavu knjiga za odrasle i knjiga za djecu, što je prikazano u tablici 2.

Tablica 2: Financijski pokazatelji za nabavu knjižnog fonda 2023. godine

Financijski pokazatelji za nabavu knjižnog fonda 2023. g.								
KNJIŽNICE	Knjige za odrasle	% ukupno	% odrasli - djeca	Knjige za djecu	% ukupno	% odrasli - djeca	UKUPNO	% ukupno
Središnja knjižnica	123 549,09 €	59	100				123 549,09 €	46
Dječji odjel Stribor				22 645,54 €	38	100	22 645,54 €	8
Ogranak Zamet	22 592,82 €	11	69	10 285,36 €	17	31	32 878,18 €	12
Ogranak Turnić	13 526,29 €	6	71	5502,98 €	9	29	19 029,27 €	7
Ogranak Drenova	13 501,62 €	6	69	6154,54 €	10	31	19 656,16 €	7
Ogranak Trsat	15 857,76 €	8	72	6237,67 €	10	28	22 095,43 €	8
Gradski bibliobus	9428,68 €	5	64	5260,38 €	9	36	14 689,06 €	5
Županijski bibliobus	10 785,10 €	5	72	4240,62 €	7	28	15 025,72 €	6
UKUPNO	209 241,36 €	78	78	60 327,09 €	22	22	269 568,45 €	100

Od ukupno utrošenih sredstava, na knjige za odrasle u 2023. godini najveći iznos, tj. 123 549,09 € (59 %) potrošen je za nabavu knjiga za Središnju knjižnicu, zatim slijede Ogranak Zamet, Ogranak Trsat, Ogranak Drenova, Ogranak Turnić, Županijski bibliobus te Gradski bibliobus.

Na knjige za djecu potrošeno je najviše za Dječji odjel Stribor, i to 22 645,54 € (38 %), a zatim slijede Ogranak Zamet, Ogranak Trsat, Ogranak Drenova, Ogranak Turnić, Gradski bibliobus i Županijski bibliobus.

Podaci pokazuju da su najveća financijska sredstva ukupno potrošena na Središnju knjižnicu (46 %), potom slijede Ogranak Zamet, Dječji odjel Stribor i Ogranak Trsat, Ogranak Drenova, Ogranak Turnić te Županijski i Gradski bibliobus.

2.3. Zbirke Središnje knjižnice

Središnja knjižnica GKR-a sastoji se od sljedećih zbirki: Akademije, Bibliotečna zbirka, Zbirka Rara, Zavičajna zbirka, Referentna zbirka i Opći fond. Sve su zbirke zaštićene (neposudbene) osim najveće, posudbene zbirke Opći fond. U ovom radu najveća pažnja posvećena je upravo Općem fondu.

Zbirka Akademije je zbirka vrijednih knjiga retrospektivne građe koja obuhvaća izdanja Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti i Srpske kraljevske akademije. Okuplja građu od 1880. do 1969. godine i ima 221 svezak (0,15 %).

Bibliotečna zbirka pripada Matičnoj službi, a popunjava se stručnim izdanjima iz područja knjižničarstva i informacijskih znanosti objavljenima na području RH i inozemstva koja se u užem i širem smislu odnose na bibliotekarstvo, ima 734 sveska (0,51 %), namijenjena je knjižničarima PGŽ-a i njihovom stručnom usavršavanju.

Zbirka Rara je zbirka starih i rijetkih knjiga koje se uglavnom izdvajaju iz općeg fonda GKR-a, a obuhvaća građu do 1960. godine te sadrži 1239 svezaka (0,86 %).

Zavičajna zbirka formirana je 2003. godine, a kriteriji za izgradnju zbirke uglavnom su sadržajni, pa zbirci pripada građa o zavičaju, djela zavičajnih autora, građa o ljudima zavičaja, a teritorijalno obuhvaća područje Primorsko-goranske županije. Do sada je u njoj sakupljeno 4654 svezaka (3,24 %).

Referentna zbirka je zbirka knjiga koja se sastoji od enciklopedija (općih i specijalnih), biografskih leksikona, leksikona, rječnika, pravopisa, almanaha, godišnjaka, popisa i adresara, raznih priručnika namijenjenih korištenju u knjižnici, a ujedno obuhvaća i zaštićenu građu. Ima 4480 svezaka (3,12 %).

Opći fond čini najveću posudbenu zbirku knjiga u GKR-u, sastoji se od najrazličitijih izdanja tiskanih na području RH, nadograđuje se svake godine u skladu s financijskim mogućnostima i kriterijima za nabavu, sadrži beletristiku, publicistiku, stručne knjige, kao i probrane beletrističke i stručne naslove inozemnih

izdavača na stranim jezicima (posebno u Poslovnom i Zelenom kutku). Ima 132 420 svezaka (92,12 %).

Uz navedene zbirke Središnjeg odjela koje su smještene na izdvojenim lokacijama u novije vrijeme izdvojene su dvije tematske zbirke.

Tematska zbirka Poslovni kutak nastala je u svibnju 2017. godine s namjerom da bude informacijska točka za poslovne informacije u lokalnoj zajednici te da kroz suradnju s lokalnim institucijama i poduzećima organiziranjem programa odražava gospodarsku sliku zajednice, kao i da bude podrška korisnicima u dostupnim e-uslugama (e-građani, e-uprava). Osim knjižne građe Poslovni kutak nudi i periodičnu građu.

Zeleni kutak pokrenut je u studenom 2019. godine, a okuplja fond usmjeren na održivost u urbanom kontekstu, znanost o okolišu, ekologiju, vrtlarstvo, zelenu ekonomiju itd. Realiziran je i ZELDA Erasmus+ projekt koji se provodio kroz više godina, kao i brojni programi koji su privukli korisnike. Osim knjižnog fonda sadrži i periodiku te multimedijску građu (dokumentarne filmove na DVD-u).

Treba napomenuti da je u sklopu Zbirke Rara od svibnja 2022. godine izdvojena zbirka Građa do 1850. godine kao kulturno dobro prema zakonskim obvezama.

U Središnjoj knjižnici prilikom nabave knjiga pozornost je posebno usmjerena na knjige za mlade, odnosno tzv. *Young Adult (Y/A)* literaturu zbog Odjela za mlade smještenog u prizemlju nove zgrade; na književnost na stranim jezicima jer se ne nabavlja nigdje drugdje u sustavu; na likovne monografije kao dio Referentne zbirke.

Osim navedenih zbirki u Središnjoj knjižnici posebnu pažnju u sustavu GKR-a, vezano za nabavu knjiga, uživaju sljedeće kategorije knjižne građe: Goranska zbirka kao lokalna zbirka knjiga čiji se sadržaj odnosi na Gorski kotar i njegove ljude, teritorijalno obuhvaća izdanja s područja Gorskog kotara, a namijenjena je korisnicima Županijskog bibliobusa; Glazbena zbirka knjiga na Ogranku Turnić uz pripadajuću Glazbenu zbirku CD-a; i e-knjige za cijeli GKR-sustav.

2.3.1. *Smještaj građe u Središnjoj knjižnici*

Građa Središnje knjižnice u novom prostoru raspoređena je na prizemlje i dva kata. U prizemlju su smješteni stripovi, stručne knjige na engleskom jeziku, preporučna zbirka knjiga za mlade (2,67 % knjižne građe), filmovi, glazbena zavičajna zbirka i zbirka zvučnih knjiga u pristupačnom formatu, kao i novine i tjednici. Na prvom je katu smještena hrvatska književnost, svjetska književnost i književnost na stranim jezicima (50,61 % knjižne građe). Na drugom katu smještene su publicistika i znanost, odnosno stručne knjige i časopisi kao i prethodno opisane posebne zbirke (46,72 % knjižne građe).

3. Model Conspectus

Jedini šire prihvaćeni način određivanja informacijske razine do koje knjižnica skuplja knjižničnu građu iz različitih predmetnih područja razrađen je u modelu Conspectus.

Conspectus je model koji je razvila grupa Research Libraries Group (RLG) u 80-im godinama 20. st., a upotrebljava se širom svijeta u svim vrstama knjižnica (Johnson, 2014: 307). Conspectus se još naziva i mapiranje zbirke ili profiliranje inventara, a u idealnom slučaju knjižničarima pruža standardne procedure i terminologiju za detaljan opis zbirke (ibid.). Kako bi identificirali pet razina snage zbirke, knjižničari primjenjuju brojčane indikatore 0 – 5, od kojih se svaki nadograđuje na prethodnu razinu, a 0 označava ono što se ne nabavlja niti čuva. Postoji pet indikatora za jezik koji daju informaciju o jezicima zastupljenima u zbirci (P je oznaka za primarni jezik, S za selektivne naslove na drugim jezicima, W za široki izbor jezika, X za drugi jezik koji nije primarni nacionalni jezik, D za dvojezičnost ili dva primarna jezika). Osim toga, pružena je i mogućnost označavanja aktivnosti i ciljeva zbirke kroz trenutnu razinu zbirke (engl. *current collection level* – CL), posvećenost pri nabavi (engl. *acquisition commitment* – AC), cilj zbirke (engl. *collection goal* – CG) i posvećenost pri čuvanju (engl. *preservation commitment* – CG). Kasnije razvijena inačica koju je razvila skupina Western Library Network (WLN) naziva WLN Conspectus a nadograđuje i razvija RLG Conspectus tako da zadovolji potrebe malih i srednje velikih knjižnica. Postojali su softverski paketi koje su razvili WLN i RLG koji se više ne podržavaju, no mnoge se funkcionalnosti tih paketa mogu preslikati u standardne tablične softvere (ibid.: 308–309). Sljedeće varijacije Conspectusa razvio je OCLC, a u posljednje vrijeme sve vodi prema razvijanju vlastitih modela vrednovanja zbirke na temelju metodologije Conspectus koja je prepoznata u međunarodnoj zajednici (Majstorović i Ivić, 2011: 50).

Negdje se u literaturi Conspectus spominje kao model, negdje kao metoda, ali kao opći i sveobuhvatniji pojam u ovom radu koristit će se termin model Conspectus.

Velika je fleksibilnost koju model Conspectus pruža jer dopušta da se svaki projekt planira tako da odgovara lokalnoj knjižnici i osoblju koje je na raspolaganju (Davis, 1998: 58). Neophodno je pažljivo izabrati samo ono što je važno znati i eliminirati sve ostalo (ibid.: 59).

Kao pregled ili sažetak snage zbirke i pregled temeljitosti prikupljanja građe model Conspectus može prikazati snagu i temeljitost prikupljanja građe jedne zbirke, konzorcijske zbirke ili zbirke u mreži knjižnica (IFLA, 2010: 36). GKR je mreža knjižnica i zbog toga je model Conspectus izabran kao model primjeren sažetom prikazu jakosti i slabosti zbirke u odjelima i ograncima u sustavu centralizirane nabave.

Model RLG Conspectus namijenjen za sveučilišne i fakultetske knjižnice, pruža pregled snage zbirke raspoređen prema 24 područja iz klasifikacije Kongresne knjižnice koja imaju ukupno 500 kategorija te 4000 predmeta koje knjižnica vrednuje. Budući da se pregled snage zbirke promatra po određenim predmetima, klasifikacijskoj shemi ili njihovoj kombinaciji, vrednovanje zbirki GKR-a provedeno je po osnovnim UDK-skupinama umjesto po RLG-područjima, što može biti temelj za usporedbu podataka u lokalnoj ili nacionalnoj mreži. Važan razlog za takav tip vrednovanja jest i to što se podaci o zbirkama po UDK-skupinama mogu dobiti iz programskih sustava koje hrvatske knjižnice koriste. Pregledno vrednovanje trenutnog stanja zbirki u GKR-u dat će uvid u postojeće prednosti i nedostatke te buduće namjere u izgradnji fonda. Postupak vrednovanja uključuje opis zbirki, prikupljanje podataka iz baze podataka u sustavu ZaKi, anketu provedenu među djelatnicima GKR-a i dodjelu indikatora informacijske razine zbirki i kodova za jezike, što će biti prilog reviziji smjernica za izgradnju i upravljanje fondom GKR-a.

4. Istraživanje

4.1. Uvodne napomene

Istraživanje je provedeno korištenjem više različitih postupaka usmjerenih na zbirke i na knjižničare, a prema *Uputama za izradbu smjernica za izgradnju knjižnične zbirke primjenom modela Conspectus* (IFLA, 2010).

Budući da je vrednovanje zbirke jedan od postupaka u upravljanju knjižničnim fondom, za potrebe istraživanja krenulo se od prikupljanja podataka o tekućem stanju zbirke knjiga za odrasle s ciljem da se pomoću modela Conspectus otkriju njegove prednosti i nedostaci te odrede područja u kojima je potrebno poboljšanje, što bi pridonijelo ažuriranju postojećih smjernica za izgradnju i upravljanje fondom u GKR-u. Budući da je Conspectus, kao i predloženi Hrvatski model Conspectus, prvotno namijenjen visokoškolskim knjižnicama (Majstorović i Ivić, 2011: 43–67), ali je prilagodljiv svim vrstama knjižnica, model je prilagođen prema potrebama GKR-a, odnosno narodne knjižnice sa sustavom centralizirane nabave za sedam odjela i ogranaka. Predmetna područja zamijenjena su UDK-skupinama jer je to klasifikacijski sustav koji se koristi i može pratiti u knjižničnom programu ZaKi. Paralelno su se pratili kvantitativni podaci dobiveni iz baze podataka te kvalitativni podaci prikupljeni u anketi namijenjenoj knjižničarima zaposlenima u GKR-u. Radi lakšeg praćenja grupirana su područja interesa, pa su se izdvojeno pratila područja književnosti, stručne knjige i publicistike te izdvojene zbirke Poslovnog i Zelenog kutka. S obzirom na veličinu zbirke, Središnji odjel izabran je kao relevantan uzorak za neke od statističkih podataka.

3.2. Prikupljanje podataka o zbirkama

Podaci o nabavi i materijalnoj vrijednosti preuzeti su iz *Izješća o radu GKR-a* za 2023. godinu. Statistički podaci o posudbi i starosti fonda generirani su iz baze podataka o fondu GKR-a u programu ZaKi. Osim toga pregledane su fizičke police knjiga po pojedinim izdvojenim skupinama u Središnjoj knjižnici. Za kvalitativnu procjenu kolega knjižničara korištena je anketa.

3.2.1. Posudba građe

Podaci o posudbi književnosti pokazuju da je odnos posudbe stripa, hrvatske književnosti, svjetske književnosti i književnosti na stranim jezicima od 2019. do 2022.² godine razmjeran i postojan, ali i to da je interes za svjetskom književnosti ipak najveći. Pritom valja voditi računa o činjenici da posudba ovisi o ponuđenom broju naslova i primjeraka. Najopćenitije gledano, posudba svjetske književnosti je 7 do 8,5 puta veća od posudbe hrvatske književnosti, posudba hrvatske književnosti je 3,2 do 3,5 puta veća od posudbe stripa, a posudba stripa 1,5 do 1,7 puta veća od posudbe književnosti na stranim jezicima. Kada se gledaju ukupni podaci (tablica 3), može se vidjeti da je posudba lijepe književnosti 2022. godine bila 14 % manja od 2021., posudba 2021. godine 5 % veća od 2020. godine, a 2020. godine posudba je bila 21 % manja od 2019. godine, što se može povezati s vanjskim okolnostima poput pandemije bolesti COVID-19 i slično.

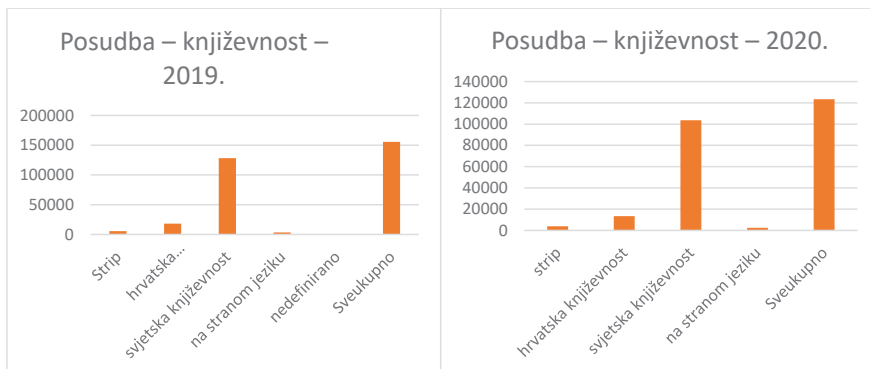
Vezano za podatke o posudbi književnosti postoji neusklađenost, odnosno neusporedivost podataka za 2022. godinu s ostalim godinama, pa je za 2022. godinu relevantan samo ukupan broj posudbi. Razlog tomu je što se statistike posudbe u programskoj aplikaciji temelje na signaturi, a GKR se u promatranoj godini odlučila za promjenu sustava signatura, pa će ubuduće biti potrebno usklađivanje statistika.

Tablica 3 i grafički prikazi (slike 2, 3, 4 i 5) zorno prikazuju zbirne podatke.

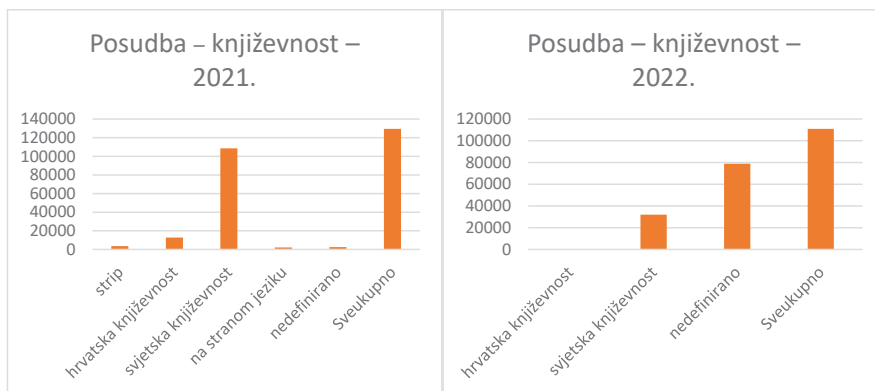
Tablica 3: Posudba stripa i književnosti 2019. – 2022. godine

Vrsta građe	2019	2020	2021	2022
strip	5637	3885	3613	
hrvatska književnost	18 153	13 441	12 761	140
svjetska književnost	128 217	103 677	108 488	32 017
na stranom jeziku	3291	2465	2076	
ndefinirano	196		2497	78 835
ukupno	155 494	125 488	129 435	110 992

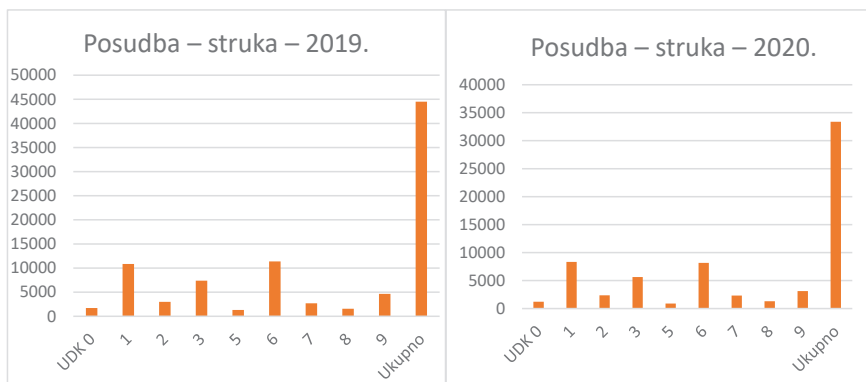
² Podaci o posudbi za 2023. godinu nisu uzeti u obzir zbog činjenice da su Središnji odjel Filodrammatica i Središnji odjel Palača Modello zbog preseljenja bili zatvoreni ukupno četiri mjeseca prije otvaranja Središnje knjižnice u novoj zgradi 23. prosinca 2023. godine (Filodrammatica od 4. rujna, a Palača Modello od 16. listopada).

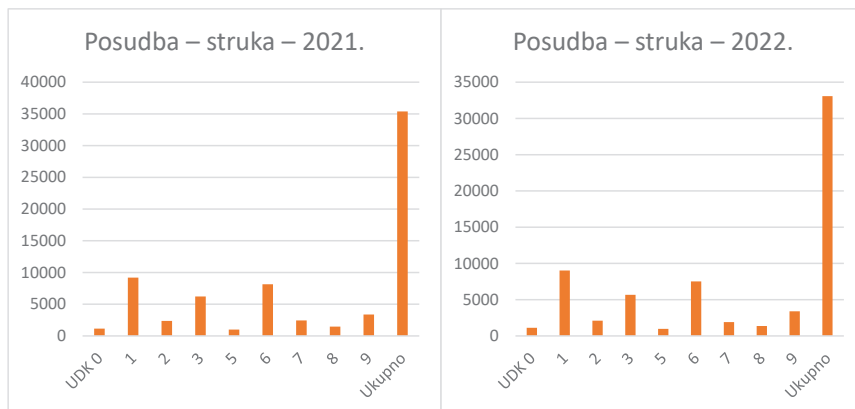
Slika 2: Posudba književnosti 2019. i 2020.

Slika 3: Posudba književnosti 2021. i 2022.

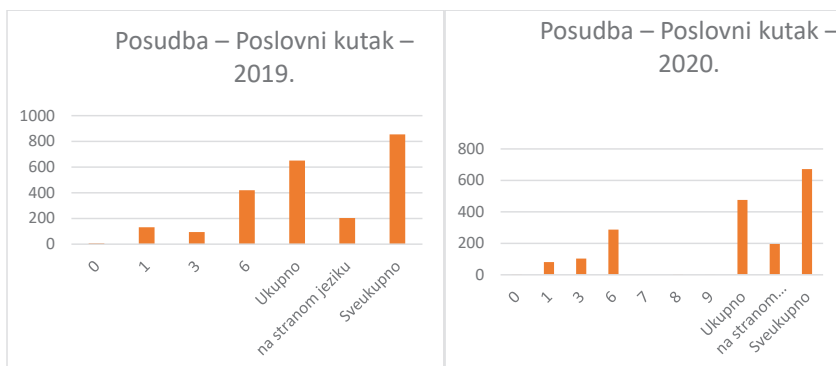
Slika 4: Posudba stručne knjige 2019. i 2020.

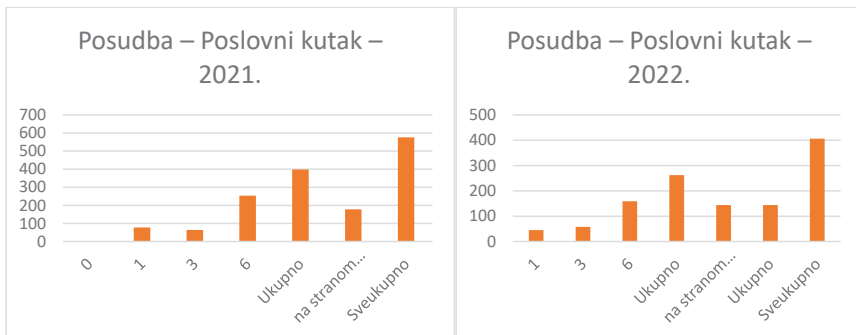
Slika 5: Posudba stručne knjige 2021. i 2022.

Podaci o posudbi stručne knjige i publicistike po glavnim UDK-skupinama također potvrđuju podudarnost na godišnjoj razini u promatranom razdoblju (slike 4 i 5), pa se posuđuje građa svih UDK-skupina, no po količini posudbe uvijek se izdvajaju UDK-skupine: 1 (Filozofija, Psihologija), 3 (Društvene znanosti), 6 (Primijenjene znanosti), i 9 (Geografija, Biografija, Povijest)

Kao strateški izdvojene zbirke, analizirani su i Poslovni i Zeleni kutak (slike 6 i 7).

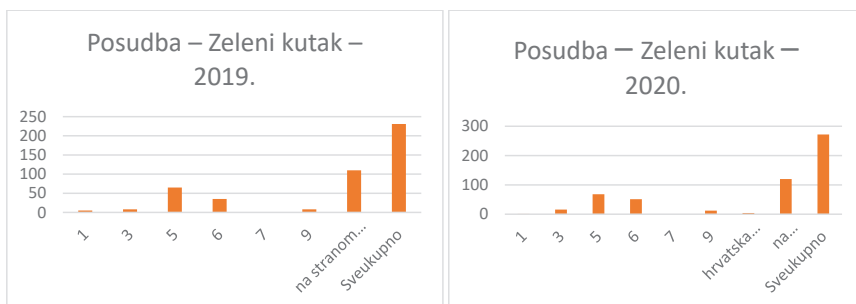

Slika 6: Posudba zbirke Poslovni kutak 2019. i 2020.

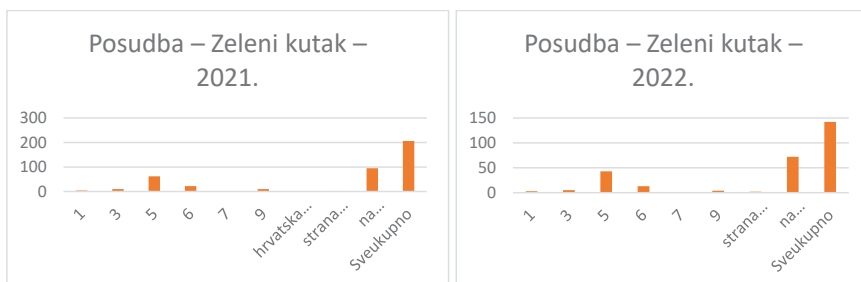

Slika 7: Posudba zbirke Poslovni kutak 2021. i 2022.

U Poslovni kutak ulaze samo odabrane stručne skupine vezane za poslovnu tematiku. Prema pregledu posudbe u četverogodišnjem referentnom razdoblju (2019. – 2022.) najviše se posuđuje građa iz područja UDK-skupine 65 Menadžment, u postotku od 45 %, zatim građa na engleskom jeziku u postotku od 29 % (nabavlja se izbor recentne, kvalitetne i neprevedene građe koja pokriva područje poslovne literature), a potom u postotku od 13 % područja UDK-skupine 1 uključujući 159.9 Psihologiju (uspjeha) te UDK-skupine 33 Ekonomija (slika 8 i 9).

Slika 8: Posudba zbirke Zeleni kutak 2019. i 2020.

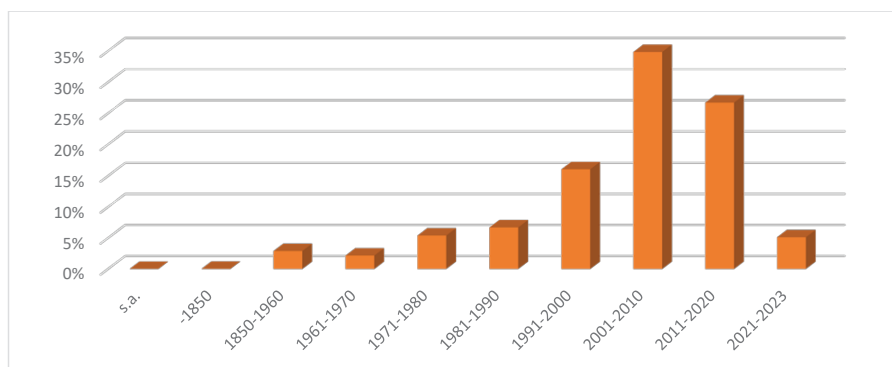

Slika 9: Posudba zbirke Zeleni kutak 2021. i 2022.

Glede posudbe građe iz Zelenog kutka (slika 8 i 9), vidljivo je da se najviše posuđuje građa na engleskom jeziku, i to u postotku od 47 % (nabavlja se izbor recentne, kvalitetne i neprevedene građe koja pokriva područje zelene literature), građa iz područja UDK-skupine 5 u postotku od 28 % (Okoliš i njegova zaštita, Održivi razvoj, Globalno zatopljenje, Znanosti o Zemlji, Biološke znanosti, Opća ekologija i bioraznolikost), UDK-skupine 6 (Osobno zdravlje i higijena, Opća energetska privreda i izvori energije, Građevinarstvo, Tehnika, Poljoprivreda, Vrtlarstvo, Stanovanje, Odijevanje) u postotku od 14 %, UDK-skupine 3 (Društvena ekologija, Sociologija, Rad, Gospodarstvo, Odgoj i obrazovanje, Odjeća) u postotku od 5 %, UDK-skupine 1 (Psihologija i Etika) u postotku od 2 % te hrvatska i strana književnost u postotku od 1 %.

3.2.2. Starost zbirki

Model Conspectus prati starost zbirke kao parametar koji sugerira njezinu suvremenost. Prvi put pokušalo se utvrditi prosječnu godinu izdanja za fond u GKR-u te postotak koji otpada na pojedina izdvojena razdoblja (slika 10).

Slika 10: Starost fonda

Za cjelokupan fond to izgleda kao na slici 10. Izdvojeno je razdoblje za građu koja po starosti pripada kategoriji kulturnog dobra, zatim razdoblje od 90 godina koje pripada kategoriji rijetke stare građe odnosno raritetne građe okupljene u Zbirci Rara, i konačno od 1960. godine nadalje po dekadama. Mali je broj knjiga bez datuma i izdanja starijih od 1850. godine. Na razdoblje od 1850. do 1960. godine otpada 3 % fonda, na razdoblje od 1961. do 1970. 2 % fonda, na razdoblje od 1971. do 1980. otpada 5 %, na razdoblje od 1981. do 1990. otpada 7 %, na razdoblje od 1991. do 2000. otpada 16 %, na razdoblje 2001. do 2010. otpada najviše, a to je 35 %, na razdoblje 2011. do 2020. otpada 27 %, a na razdoblje 2021. do 2023. otpada 5 % fonda.

Prosječna godina izdanja cjelokupnog fonda je 2001. godina. Postupak dobivanja prosječne godine izdanja izračunat je zbrojem umnožaka godine izdanja i broja naslova te podijeljenošću s brojem naslova. Tako je dobivena i prosječna godina za sveukupan fond, a to je 2004. godina, za stručnu knjigu i publicistiku to je 2005. godina, za književnost to je 2006. godina, za književnost na engleskom jeziku to je 2005. godina, a za Zeleni i Poslovni kutak to je 2014. godina, pa ta građa čini najmlađi fond.

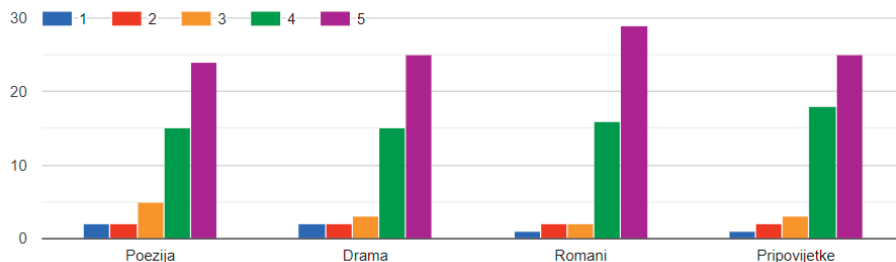
Referentna godina, odnosno godina s najviše naslova za Zeleni i Poslovni kutak je 2016. godina, za književnost na engleskom jeziku 2008. godina, za hrvatsku i svjetsku književnost 2018. godina, za Središnji odjel i sveukupan fond 2007. godina.

3.3. Stavovi knjižničara o provedbi postojećih smjernica

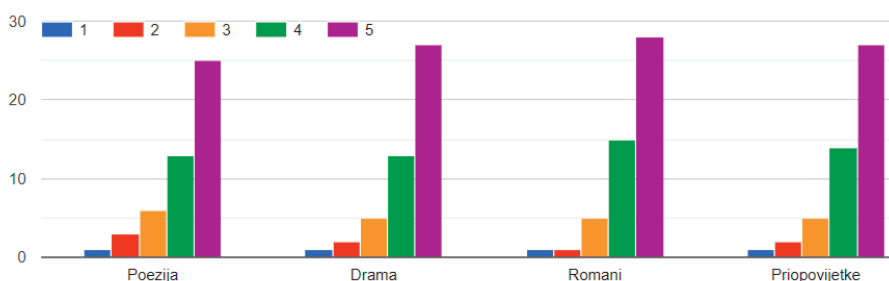
Stavovi knjižničara o provedbi postojećih smjernica analizirani su uz pomoć ankete pod nazivom „Vrednovanje zadovoljstva knjižničara izgradnjom fonda“. Anketa je bila namijenjena knjižničarima GKR-a s ciljem prosudbe uspješnosti nabave i zadovoljstva fondom, a provedena je od 18. 8. do 7. 9. 2023. u *online* obliku uz pomoć Google obrasca. Dvadeset anketnih pitanja ispunilo je 56 knjižničara. Osim općenitih pitanja vezanih za godine rada i radnu lokaciju, knjižničari su ocjenjivali zadovoljstvo općom posudbenom zbirkom, zbirkom knjiga hrvatske književnosti, zbirkom knjiga svjetske književnosti, zbirkom stručnih knjiga po glavnim UDK-skupinama, tematskim zbirkama Poslovni i Zeleni kutak te mogućnost iskazivanja potreba i realizaciju desiderate uz pomoć ponuđenog raspona ocjena od 1 do 5.

Procjena kolega knjižničara koji svakodnevno rade s korisnicima subjektivan je, ali stručan i relevantan izvor informacija o zadovoljstvu nabavljenom građom, zahvaljujući njihovom širokom uvidu u korisničke zahtjeve i potrebe te stanje fonda i prinove.

Zadovoljstvo knjižničara zbirkom knjiga hrvatske i svjetske književnosti kroz rezultate ankete kazuje da je najveće zadovoljstvo nabavom romana hrvatske književnosti (prosječna ocjena 4,40), zatim slijedi zadovoljstvo nabavom romana svjetske književnosti (prosječna ocjena 4,36), pripovijedaka hrvatske i svjetske književnosti te svjetske drame (prosječna ocjena 4,31), hrvatske drame (prosječna ocjena 4,26) te na kraju svjetske (prosječna ocjena 4,21) i hrvatske poezije (prosječna ocjena 4,19). Na grafičkim prikazima odvojeno su predstavljene hrvatska (slika 11) i svjetska književnost (slika 12).

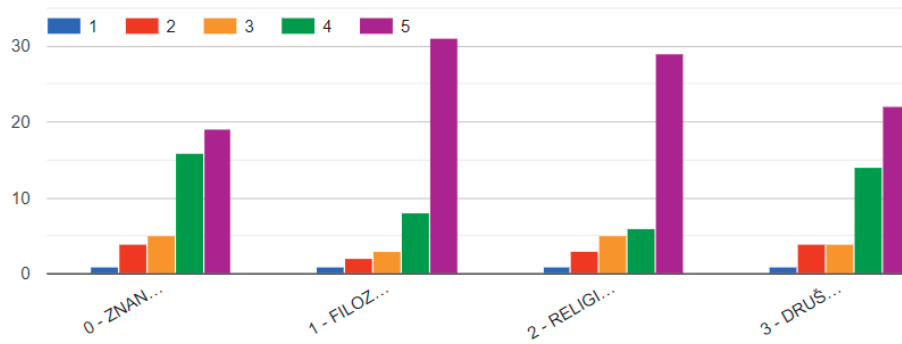

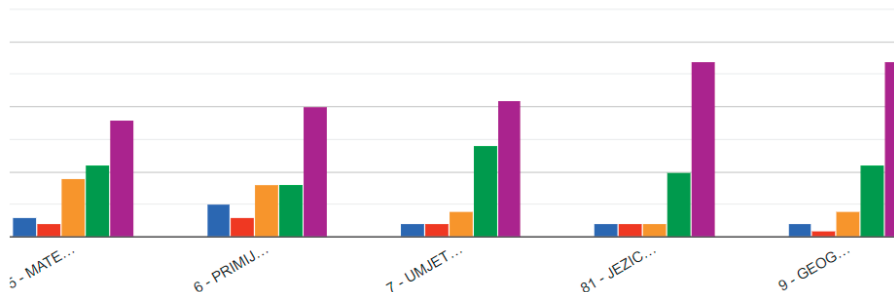
Slika 11: Zadovoljstvo zbirkom knjiga hrvatske književnosti

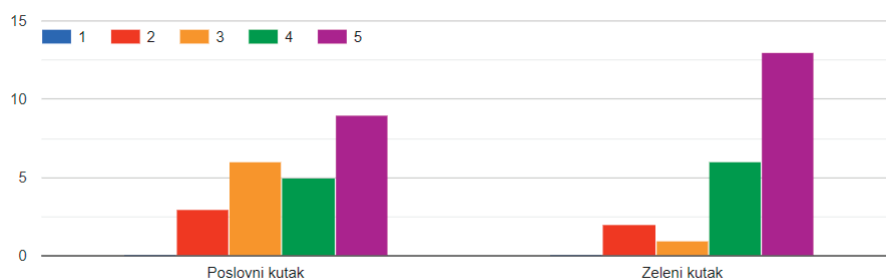
Slika 12: Zadovoljstvo zbirkom knjiga svjetske književnosti

Zadovoljstvo knjižničara nabavom stručne knjige i publicistike (slika 13 i 14) najveće je u području UDK-skupine 1 (prosječna ocjena 4,47), zatim slijedi UDK-skupina 8 (prosječna ocjena 4,35), UDK-skupina 2 (prosječna ocjena 4,34) i UDK-skupina 9 (prosječna ocjena 4,33). Najmanje je zadovoljstvo nabavom u UDK-skupinama 6 (prosječna ocjena 3,80) i 5 (prosječna ocjena 3,91).

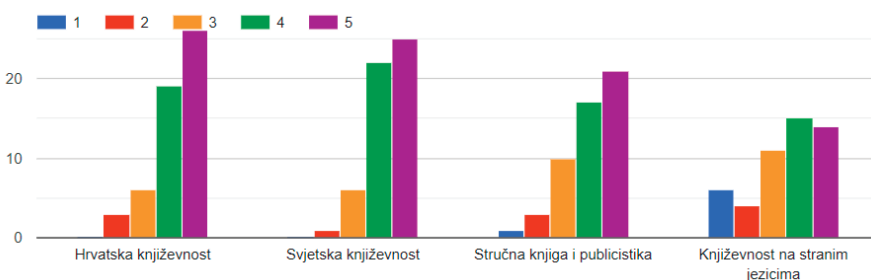

Slike 13 i 14: Zadovoljstvo stručnom knjigom prema UDK-skupinama

Slika 15: Zadovoljstvo zbirkama Poslovni kutak i Zeleni kutak

Zadovoljstvo knjižničara zbirkom Poslovni kutak u prosječnoj ocjeni iznosi 3,87, a zbirkom Zeleni kutak 4,76 (slika 15). Svakako treba istaknuti da je korištenje zbirke i zadovoljstvo usko povezano s popratnim programima određene teme i tako ističu postojanje tih tematskih zbirki. Zelene su teme posebno aktualne i vidljive zbog klimatskih promjena i ljudskog utjecaja na okoliš.

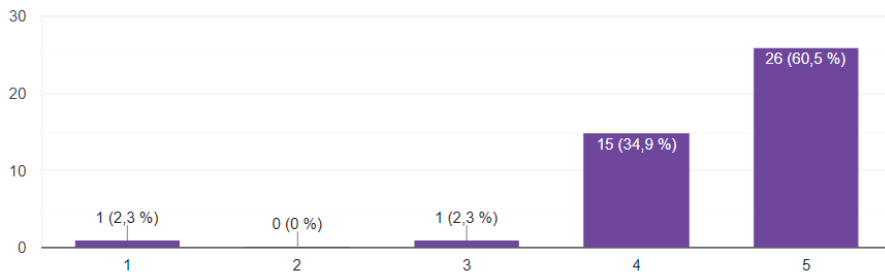

Slika 16: Zadovoljstvo Općom posudbenom zbirkom

Zadovoljstvo Općom posudbenom zbirkom koja je podijeljena na hrvatsku, svjetsku književnost i književnost na stranim jezicima te stručnu knjigu i publicistiku (slika 16) pokazuje da je najveće zadovoljstvo zbirkom svjetske (prosječna ocjena 4,31) i hrvatske književnosti (prosječna ocjena 4,26), potom stručne knjige i publicistike (prosječna ocjena 4,04) i na kraju književnosti na stranim jezicima (prosječna ocjena 3,54). Sukladno je to količini knjiga koje se nabavljaju iz navedenih područja, količini naslova dostupnih u nakladničkoj ponudi i potražnji i korištenju fonda.

U centraliziranoj nabavi knjiga u GKR-u otvorena je mogućnost da knjižničari jednom mjesečno iskažu potrebe svojih odjela i ogranaka kroz mehanizam desiderate. Najčešće se traže kvalitetni naslovi koji se rado čitaju i preporučuju te naslovi vrijednih starijih izdanja jer su primjerci pohabani ili uništeni uporabom. Izravna komunikacija iz odjela nabave uspostavlja se u slučaju ponovljenih izdanja radi što bolje procjene o potrebama za novim primjercima, ovisno o fizičkom stanju postojećih primjeraka, popularnosti i kvaliteti naslova.

Ispitano je zadovoljstvo knjižničara mogućnošću utjecaja na nabavu putem desiderate (slika 17). U rasponu zadovoljstva od 1 do 5, 2,3 % ocijenilo je tu mogućnost ocjenom nedovoljan, 2,3 % ocjenom dobar, 34,9 % ocjenom vrlo dobar, a 60,5 % ocjenom odličan.

Slika 17: Desiderata – zadovoljstvo knjižničara

4. Moguća prilagodba modela *Conspectus* potrebama narodnih knjižnica na primjeru GKR

5.1. Kvantitativni podaci i dodjela indikatora

Osim podataka o posudbi, kvantitativni podaci koji se mogu analizirati na upit iz baze podatka jesu broj naslova i broj primjeraka za pojedine UDK-skupine. Učinjeno je dalo uvid u količine dostupnih naslova i primjeraka po pojedinim UDK-skupinama da bi se ocijenilo sadašnje stanje fonda u pojedinim odjelima i ograncima prema *Conspectus*-indikatorima informacijske razine zbirke. Otkriveno

ne su prednosti i nedostaci i dobiven okvir za buduće postupanje i smjernice nabavne politike. Premda su analizirani podaci o naslovima i primjercima za ocjenu tekućeg stanja, ovdje su predstavljene samo podaci o naslovima, i to u tablicama radi općeg uvida.

Izvorne definicije indikatora informacijske razine prilagođene su znanstvenim knjižnicama i detaljno su navedene u *Uputama za izradbu smjernica za izgradnju knjižnične zbirke primjenom modela Conspectus* (IFLA, 2010: 31–45). Osnovni prikaz indikatora predstavljen je u donjoj tablici (tablica 4):

Tablica 4: Model Conspectus – indikatori

0	=	izvan područja
1	=	minimalna informacijska razina
2	=	osnovna informacijska razina
3	=	studijska ili nastavna informacijska razina
4	=	istraživačka informacijska razina
5	=	sveobuhvatna informacijska razina

Prema modelu Conspectus prati se zastupljenost jezika u zbirkama. Indikatori za jezik sljedeći su:

P (*primary language* = primarni jezik)

S (*selected other language* = izabrani drugi jezik)

W (*wide selection of language represented* = široki izbor zastupljenih jezika)

X (*material is mainly in one language other than P* = građa je uglavnom na drugom jeziku koji nije primaran)

D (*dual language* = dvojezično).

U slučaju GKR-a glede jezika, pretežito vrijedi indikator P HRV, odnosno primarni je jezik hrvatski. Postoje i zbirke s indikatorom X, kao što je u slučaju književnosti na stranim jezicima, gdje su indikatori X.ENG, X.ITA, X.GER, X.FRA, X.SPA, X.RUS, X.SLV, X.ALB za književnost na engleskom, talijanskom, njemačkom, francuskom, španjolskom, ruskom, slovenskom i albanskom jeziku. Osim toga, u Poslovnom i Zelenom kutku indikator jezika je S.ENG, odnosno izabrani drugi jezik za najnovije naslove jest engleski.

Tablica 5: Hrvatska i svjetska književnost – broj naslova hrvatske i svjetske književnosti za izdvojene književne rodove i procjena tekućeg stanja prema modelu Conspectus

UDK glavne skupine		Središnji odjel	Zamet	Turnić	Drenova	Trsat	Gradski bibliobus	Županijski bibliobus
	Opis							
	82 Književnost							
	Hrvatska književnost							
82-1	POEZIJA	4411	1147	916	584	729	448	226
82-2	DRAMA	556	176	156	115	128	90	24
82-3	ROMAN	6110	3876	3559	2977	2809	2375	1690
82-32	PRIPOVIJETKE	183	48	34	36	33	14	20
		11260						
	Svjetska književnost							
82-1	POEZIJA	1341	219	172	151	178	107	99
82-2	DRAMA	421	75	48	68	77	25	16
82-3	ROMAN	14717	9711	9154	8886	7975	7358	7831
82-32	PRIPOVIJETKE	91	87	69	83	75	50	62

U tablici 5 prikazan je broj naslova hrvatske i svjetske književnosti za izdvojene književne rodove u trenutku promatranja (rujan 2023.).

Iz broja primjeraka i ocjene zadovoljstva knjižničara proizašla je procjena tekućeg stanja uz uporabu Conspectus-indikatora za hrvatsku i svjetsku književnost (tablica 6).

Tablica 6: Hrvatska i svjetska književnost – stanje – Conspectus-indikatori

UDK glavne skupine		Središnji odjel	Zamet	Turnić	Drenova	Trsat	Gradski bibliobus	Županijski bibliobus
	Opis							
	82 Književnost							
	Hrvatska književnost							
82-1	POEZIJA	5	2	2	2	2	2	1
82-2	DRAMA	5	2	2	2	2	1	1
82-31	ROMAN	5	4	4	3	3	2	2
82-32	PRIPOVIJETKE	5	2	2	2	2	2	2
	Svjetska književnost							
82-1	POEZIJA	5	2	2	2	2	1	1
82-2	DRAMA	5	1	1	1	1	1	1
82-31	ROMAN	5	4	4	4	4	3	3
82-32	PRIPOVIJETKE	5	4	4	4	4	3	3

Za središnji odjel za odrasle sveobuhvatno se nabavljaju svi rodovi hrvatske i svjetske književnosti, a za ogranke i bibliobuse u najvećoj se mjeri nabavljaju romani i pripovijetke svjetske književnosti, romani hrvatske književnosti, a u manjoj se mjeri nabavljaju poezija i drama hrvatske i svjetske književnosti. Iz tablice s Conspectus-indikatorima za hrvatsku i svjetsku književnost (tablica 6) vidljivo je kako funkcionira diferencirana nabava za odjele, ogranke i bibliobuse, odnosno hijerarhijski postavljen sustav u kojem je Središnji odjel za odrasle nadređen ograncima i bibliobusima u smislu količine knjiga koje se nabavljaju.

Isto tako, u tablici s brojem naslova za izdvojene UDK-stručne skupine (tablica 7) prikazan je broj naslova stručne knjige i publicistike za izdvojene UDK-stručne skupine u trenutku promatranja (rujan 2023.).

Iz broja primjeraka i ocjene zadovoljstva knjižničara proizašla je procjena tekućeg stanja uz uporabu Conspectus-indikatora za stručnu knjigu i publicistiku (tablica 8), po kojoj se vidi da je najdublja i najopsežnija nabava po pojedinim UDK-stručnim skupinama za središnji odjel za odrasle s pretežnim indikatorima dubine 4, 3 i 2, a za ogranke i bibliobuse s 3, 2 i 1.

Tablica 7: Stručna knjiga i publicistika – broj naslova za izdvojene UDK-stručne skupine i procjena tekućeg stanja prema modelu Conspectus

UDK glavne skupine	Opis	Središnji odjel	Zamet	Turnić	Drenova	Trsat	Gradski bibliobus	Županijski bibliobus
0	OPĆENITO	3432	1114	1023	824	647	627	684
001	ZNANOST	371	213	201	159	145	108	122
004	RAČUNALSTVO	303	94	96	85	93	36	76
02	KNJIŽNIČARSTVO	920	59	50	30	30	18	12
1								
1	FILOZOFIJA	4780	1845	1584	1043	1017	665	550
159.9	PSIHOLOGIJA	2346	1342	1105	830	791	504	453
17	ETIKA	347	84	66	35	38	21	12
2	RELIGIJE I TEOLOGIJA	2595	634	517	362	314	237	155
3	DRUŠTVENE ZNANOSTI	9506	2115	1822	1077	979	881	565
32	POLITIKA	2644	715	603	339	315	332	157
33	EKONOMIJA	1501	202	154	66	58	42	24
34	PRAVO	1006	127	95	61	57	44	32
37	ODGOJ I OBRAZOVANJE	1389	398	353	234	206	169	140
5	PRIRODNE ZNANOSTI	1727	836	718	620	561	423	481
51	MATEMATIKA	297	68	53	43	44	24	37
61	MEDICINA	2532	1039	882	670	598	387	394
62	TEHNIKA	643	107	97	77	78	39	46
63	POLJOPRIVREDA	705	278	240	176	115	96	196
64	DOMAĆINSTVO	796	222	167	132	101	57	104
65	POSLOVANJE	1077	151	139	74	107	93	22
69	GRADEVINARSTVO	37	3	2	1	2	2	1
UDK glavne skupine	Opis	Središnji odjel	Zamet	Turnić	Drenova	Trsat	Gradski bibliobus	Županijski bibliobus
7	UMJETNOSTI. RAZONODA. SPORT	9129	3287	5695	3949	1943	639	2217
71	URBANIZAM	193	27	38	13	13	1	1
72	ARHITEKTURA	715	59	55	22	22	6	8
73	KIPARSTVO	296	27	26	11	18	0	0
74	CRTANJE. PRIMIJENJENA UMJETNOST (745/749)	2518	507	337	401	380	259	352
75	SLIKARSTVO	1171	91	107	43	54	4	1
78	GLAZBA	1199	263	3971	935	166	89	511
791	FILM	336	1632	595	2127	932	42	1056
792	KAZALIŠTE	510	86	77	38	22	12	17
796/799	SPORT	1						
80	FILOLOGIJA	533	185	217	123	124	62	19
81	LINGVISTIKA	1109	98	104	65	65	23	44
9	GEOGRAFIJA. BIOGRAFIJA. POVIJEST	5961	1425	1237	824	896	515	445
91	GEOGRAFIJA	1034	334	308	193	199	97	103
929	BIOGRAFIJA.	637	203	169	136	153	81	97
930.85	KULTURNI POVIJEST	753	250	217	175	146	93	89
94	POVIJEST	2091	415	324	206	258	180	103

Tablica 8: Stručna knjiga i publicistika – stanje – Conspectus-indikatori

UDK glavne skupine	Opis	Središnji odjel	Zamet	Turnić	Drenova	Trsat	Gradski bibliobus	Županijski bibliobus
0	OPĆENITO							
001	ZNANOST	4	3	3	2	2	2	2
004	RAČUNALSTVO	2	1	1	1	1	1	1
02	KNJIŽNIČARSTVO	4	3	3	2	2	2	1
1								
1	FILOZOFIJA	4	3	3	3	3	2	2
159.9	PSIHOLOGIJA	4	3	3	2	2	1	1
17	ETIKA	4	3	3	2	2	1	1
2	RELIGIJE I TEOLOGIJA	4	3	3	2	2	1	1
3	DRUŠTVENE ZNANOSTI							
32	POLITIKA	4	3	3	2	2	2	1
33	EKONOMIJA	4	2	2	1	1	1	1
34	PRAVO	3	2	2	1	1	1	1
37	ODGOJ I OBRAZOVANJE	4	2	2	2	2	1	1
5	PRIRODNE ZNANOSTI							
51	MATEMATIKA	2	1	1	1	1	1	1
61	MEDICINA	4	2	2	2	2	2	2
62	TEHNIKA	2	1	1	1	1	1	1
63	POLJOPRIVREDA	3	3	3	2	2	1	2
64	DOMAČINSTVO	3	2	2	2	2	1	2
65	POSLOVANJE	4	2	2	1	2	1	1
69	GRADEVINARSTVO	1	0	0	0	0	0	0
7	UMJETNOSTI. RAZONODA. SPORT							
71-75	URBANIZAM	3	1	1	0	0	0	0
72	ARHITEKTURA	3	1	1	1	1	0	0
73/75	KIPARSTVO. CRTANJE. SLIKARSTVO	4	3	3	2	2	2	2
78	GLAZBA	3	1	3	3	1	1	2
791	FILM	3	2	2	2	1	1	1
792	KAZALIŠTE	3	1	1	1	1	1	1
796/799	SPORT	4	2	2	2	2	1	1
80	FILOLOGIJA	4	2	2	2	2	0	0
81	LINGVISTIKA	4	1	1	1	1	0	0
9	GEOGRAFIJA. BIOGRAFIJA. POVIJEST							
91	GEOGRAFIJA	3	2	2	1	1	1	1
929	BIOGRAFIJA.	4	3	2	2	2	1	1
94	POVIJEST	4	3	2	2	2	1	1

Književnost na stranim jezicima prema broju naslova i procjeni tekućeg stanja prema Conspectus-indikatorima prikazana je u tablici 9.

Tablica 9: Književnost na stranim jezicima – stanje i indikatori modela Conspectus

K	Tekuće stanje - Conspectus	književnost na stranim jezicima
W		
ENG	1906	3
TAL	708	2
NJE	332	2
FRA	92	1
ŠPA	17	1
RUS	56	1
SLO	72	1
ALB	171	1

Pregled zbirke vrednovanih uz pomoć modela *Conspectus* prikazan je u tablici 10.

Tablica 10. Pregled zbirki – indikatori modela *Conspectus*

Zbirke	Naslova	Primjeraka	Pros. god.	Jez. obuhvat	Conspectus indikator	Napomene/Cilj
Stručna knjiga i publicistika	37224	48789	2003	P HRV	3	UDK 5, 34
Hrvatska književnost	11260	24564	2006	P HRV	5	ok
Svjetska književnost	16570	46874	2004	P HRV	5	ok
Književnost na stranim j.	3069	3369	2005	W	3	ogranci
Poslovni kutak	203	289	2014	D HRV, ENG	4	plan i razvoj
Zeleni kutak	207	223	2014	D HRV, ENG	4	plan i razvoj

4.1. *Kvalitativni podaci*

Kvalitativne ocjene knjižničara dobivene anketom citirane su uz pojedina područja. Primjedbe knjižničara konkretne su i korisne u promišljanju smjernica nabavne politike, pa ih treba uvažavati pri donošenju odluka o nabavi knjiga za odrasle.

Hrvatska književnost

- „Tješnja suradnja s Društvom hrvatskih pisaca i Društvom hrvatskih književnika“
- „Pokretanje programa koji bi se održavao godišnje i tako doprinio popularizaciji i kvalitetnoj izgradnji zbirke hrvatske književnosti“
- „Zastupati domaće autore i promovirati ih“
- „Korisnike animirati da više čitaju hrvatsku književnost“

Svjetska književnost

- „U sklopu izgradnje zbirke i nabavne politike čini mi se važnim u fondu njegovati raznolikost te zastupljenost starih naslova trenutno nedostupnih u slobodnoj prodaji te njihova popularizacija“
- „Knjižnica je korisnicima najzanimljivija kao mjesto gdje mogu pronaći knjigu koju ne mogu naći nigdje drugdje“
- „Uvođenje e-knjiga na stranom jeziku u aplikaciji ZakiBook“
- „Bilo bi dobro ponuditi beletristiku na engleskom jeziku jer se traži među mlađom populacijom“
- „Brža nabava i veći broj primjeraka hitova u startu kod prve kupnje“

Stručna knjiga i publicistika

- „Slabi smo s knjigama iz područja prirodnih znanosti i tehnike, no to direktno ovisi o nakladništvu, takvih naslova (na hrvatskom jeziku, op. autora) jednostavno nema na tržištu“
- „Nema dovoljno najnovijih izdanja koja prate izmjene zakona“
- „Putopisi, biografije, zdravlje, psihologija, duhovnost – ne štedjeti, to sve ide“
- „Scena svjetske politike, ekonomska slika, tehnologija (...) i sve ostalo se brzo mijenja. Potrebna su nam najnovija izdanja knjiga“
- „Sve pet, jedino mi se čini da često nemamo neku knjigu medicinske struke (najčešće upiti studenata)“
- „Više aktualnih knjiga na engleskom te pokušati nabaviti specifična izdanja“
- „Nezadovoljstvo tempom pristizanja novih knjiga odnosi se na ovogodišnju nabavu, promijenjenu obzirom na nov način otkupa,³ budući da nama knjige ne dolaze (a informaciju o knjigama korisnici vide na portalima, u knjižari ...)“

5. Zaključno

Prvi pokušaj vrednovanja knjižničnih zbirki GKR-a dao je iscrpne podatke na razini zbirki i UDK-skupina kako bi se lakše uočili prednosti i nedostaci fonda. Dobivene su zanimljive povratne informacije o strukturi i stanju knjižnog fonda uopće, kao i smjerokazi za buduću izgradnju. U procesu nabave korisno je uzeti u obzir stavove knjižničara i pratiti potrebe korisnika uz što učinkovitije korištenje izvora financiranja. Dakako nabava knjižne građe nastavit će se odvijati kao i do sada, na temelju redovnih sredstava i sredstava za otkup knjiga Ministarstva kulture i medija (MKM). No nov model otkupa knjiga izaziva kašnjenja, a kod korisnika nezadovoljstvo jer čim prije žele posuditi nove knjige. Očekuje se da bi otkup MKM-a trebao doprinijeti većoj nabavi kvalitetne domaće i prijevodne poezije i proze, esejistike, kritike, publicistike, popularno-znanstvene i znanstvene knjige jer je to značajna nova financijska podrška za nabavu knjižne građe.

Međutim veliki su izazov paralelni načini nabave knjižne građe, kao i dvostruka administracija za otkup MKM-a koja se, osim u knjižničnom softveru, vodi i u pisarnici MKM-a, a sve uz ograničene kadrovske kapacitete.

³ Novi model otkupa knjiga MKM-a značajno je promijenio dinamiku nabave. MKM objavljuje 2 popisa: popis A (obavezna kupnja) i popis B (preporučena kupnja). S obzirom na to da se popisi odobrenih naslova objavljuju u ciklusima (2 ciklusa 2023. godini 4 ciklusa 2024. godini), nabava redovnim sredstvima vezana je za objavu naslova s popisa otkupa MKM-a radi što učinkovitijeg trošenja financijskih izvora. Radi se o iznosu do 85 000,00 € za II. tip knjižnice kojem pripada GKR.

Centralizirani sustav nabave sam je po sebi racionalno rješenje jer se nabava promatra iz perspektive šire od potreba jedne knjižnice, a korisnicima je omogućena posudba u svim knjižnicama u sustavu. Nedostatak kontakta djelatnika službe nabave i obrade s korisnicima nadoknađuje se redovnom komunikacijom s korisničkim odjelima putem desiderate i korisničkih želja. Cilj usklađene sustavne izgradnje zbirke jest prevladati suprotstavljanje pojedinačnih ciljeva odjela i ogranaka i sveopćih ciljeva GKR-a radi što djelotvornijeg upravljanja izgradnjom zbirke.

Conspectus-indikatori za knjižnice u sustavu GKR-a daju sažeti prikaz snage i slabosti zbirke u sustavu centralizirane nabave, ali i jasan uvid u dubinu i širinu informacijskih izvora unutar sustava. U tom slučaju usporedba stanja fonda nije provedena s knjižnicama izvan, nego unutar sustava upravo radi centralizirane nabave i sažetog prikaza diferencijacije u nabavi za Središnju knjižnicu i ogranke glede knjiga za odrasle.

Na primjeru zbirke Središnje knjižnice može se vidjeti da je u trenutku analize stanje zbirke hrvatske i svjetske književnosti ocijenjeno odlično, stanje zbirke stručne, znanstvene i popularne knjige dobro, stanje književnosti na stranim jezicima također dobro, a stanje Poslovnog i Zelenog kutka vrlo dobro. Književnosti ima najviše, ali ona se i najviše posuđuje, što je u skladu s poslanjem narodne knjižnice. No ne smije se zanemariti i informacijska uloga knjižnice kroz stručnu, znanstvenu i popularnu literaturu koja se nabavlja prema produkciji i potrebama korisnika. Zelene i poslovne teme prepoznate su kao bitne za zajednicu, pa se razvoj zbirke Poslovnog i Zelenog kutka treba pomno planirati.

Indikatori stanja fonda za pojedine stručne UDK-skupine ukazuju na slabosti i jakosti pojedinih dijelova zbirke te potrebe da se pojedinim dijelovima ubuduće posveti veća pažnja ili nastavi kao do sada. Naprimjer, knjige iz računarstva (UDK 004), matematike (UDK 51) i građevinarstva (UDK 69) slabije su zastupljene, pa zbirku treba obogatiti, dok su knjige iz društveno-humanističkog područja primjerene narodnim knjižnicama odlično zastupljene. Za temeljne izvore informacija u područjima s nižim indikatorima mogu se nabaviti udžbenici, mada njihova nabava inače nije predviđena.

Anketa je pokazala da knjižničari GKR-a ocjenjuju zadovoljstvo nabavom i izgradnjom fonda visokim ocjenama, i to najviše za svjetsku i hrvatsku književnost, zatim za stručnu knjigu i publicistiku, a najmanje za književnost na stranim jezicima. Izraženo je zadovoljstvo utjecajem na nabavu putem desiderate, kao i njezinom realizacijom.

U procesu istraživanja i vrednovanja zbirke došlo se do novih spoznaja. Osviješteni su trendovi u izgradnji knjižničnih zbirki GKR-a. Tako se, naprimjer, referentna građa više ne nabavlja u mjeri kao ranije jer se recentne informacije više ne tiskaju u tom obliku. Korisnici ih danas pronalaze u internetskom okruženju, pa je

bitno da im se osigura pristup mrežnim izvorima informacija. Isto tako neke struke, poput računarstva, toliko brzo napreduju da nestaju klasična papirnata izdanja. Takve informacije dostupne su u specijalnim bazama podataka ili na internetskim kanalima poput YouTubea. Međutim i dalje vrijedi čuvati kvalitetne knjige koje pružaju vrijedne, strukturirane i detaljne informacije o temama koje korisnici traže.

Planira se nastaviti pratiti kvantitativne i kvalitativne pokazatelje u ograničenim razdobljima za pojedine zbirke, kao i cjelokupan fond kako bi se osvijestile promjene u potrebama, željama, zadacima i ciljevima. Prilikom ažuriranja smjernica za izgradnju i upravljanje fondom uzimat će se u obzir rezultati istraživanja i vrednovanja zbirki. Uz sažeti prikaz Conspectus-indikatora za pojedine zbirke i stručne skupine može se planirati odgovarajuća raspodjela financijskih sredstva, postavljati prioritete, ciljevi i akcijski planovi.

Iz perspektive GKR-a kao gradske i županijske matične narodne knjižnice, predlaže se i podupire suradnja s narodnim knjižnicama radi udruženog pristupa jednoj ili više baza podataka primjerenih potrebama narodnih knjižnica, a zbog pristupa stručnim, znanstvenim i znanstveno-popularnim izvorima informacija. To bi dijeljenje na razini sustava narodnih knjižnica bilo razborito jer bi konzorcijski pristup trebao biti financijski učinkovitiji od pojedinačnih preplata. Stoga je provedeno istraživanje, uz određene manjkavosti, polazište za opsežniji projekt u koji bi se uključile i druge hrvatske narodne knjižnice, osobito matične i razvojne.

LITERATURA

- Baker, S. L.; F. W. Lancaster (1991). *The measurement and evaluation of library services*. 2nd ed. Information Resources Press.
- Biblarz, D. (2001). *Guidelines for a collection development policy using the Conspectus model*. International Federation of Library Associations and Institutions, Section on Acquisition and Collection Development. [pristup: 2024–05–05]. Dostupno na: <https://www.ifla.org/wp-content/uploads/2019/05/assets/acquisition-collection-development/publications/gcdp-en.pdf>
- Davis, B. (1998). How the WLN Conspectus works for small libraries. In *Public library collection development in the Information age*. (pp 53–72). New York; London: Haworth Press.
- Bushing et. al. (1997). Bushing, M.; B. Davis; N. Powell & WLN. *Using the conspectus method: A Collection assessment handbook*. Lacey: WLN
- Carrigan, D. P. (1996). Collection development: Evaluation. *Journal of Academic Librarianship* 22, 4: 273–278.
- Clayton, P.; G. E. Gorman (2001). *Managing information resources in libraries: Collection management in theory and practice*. Library Association Pub.

- Duić, M. (2024). Dostupnost i posudba u hrvatskim narodnim knjižnicama djela dobitnika Nobelove nagrade za književnost od 2000. do 2022. godine. *Vjesnik bibliotekara Hrvatske* 67, 1: 91–117. [pristup: 2024–28–08]. Dostupno na: <https://izdanja.hkdrustvo.hr/casopisi/vbh/article/view/1130/914>
- Faletar Tanacković, S.; M. Junušić; I. Faletar (2012) Vrednovanje knjižničnog fonda uz pomoć citatne analize na primjeru zbirke iz informacijskih znanosti u Knjižnici Filozofskog fakulteta u Osijeku. *Libellarium* 5, 1: 71–88. [pristup: 2024–28–08]. Dostupno na <https://hrcak.srce.hr/97453>
- Ford, G. (1990). *Review of methods employd in determinig the use of library stock*. London: British National Bibliography Research Fund
- Gibson, C. (1998). „But we’ve always done it this way!“: Centralized selection five years later. In: *Public library collection development in the information age*. (pp 33–40). New York; London: Haworth Press
- GKR Izvješće (2023). Gradska knjižnica Rijeka. *Izvješće o radu GKR 2023. godinu* [pristup: 2024–28–08]. Dostupno na: <https://gkr.hr/sluzbene-informacije/godisnja-izvjesca--p-36>
- Gregory, V. L. (2019). *Collection development and management for 21st century library collections : An Introduction*. 2nd edition. & American Library Association: Neal-Schuman.
- Grujić, T. (2014). Nabava literature za potrebe Sveučilišta u Puli – možemo i bolje! U: I. Hebrang Grgić i V. Špac. *Knjižnice: Kamo i kako dalje? 13. dani specijalnih i visokoškolskih knjižnica*. (str. 309–318). Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo.
- Gorman, G. E.; R. H. Miller (2000). Changing collections, changing evaluation. In G. E. Gorman (editor). *International yearbook of library and information management 2000 – 2001: Collection management*. (pp 309–338). London: Library Association Publishing.
- Gorman, G. E.; R. H. Miller (2001). Collection evaluation: New measures for a new environment. In Lynden, F. C. (Ed.) *Advances in Librarianship* 25. (pp. 67– 96). [https://doi.org/10.1016/S0065-2830\(01\)80020-9](https://doi.org/10.1016/S0065-2830(01)80020-9)
- Hibner, H.; M. Kelly (2023). *Making a collection count: A Holistic approach to library collection management*. 3rd edition. Cambridge, MA ; Kidlington : Chandos.
- Hall, B. H. (1985). *Collection assessment manual for college and university libraries*. Phoenix: Oryx Press.
- IFLA (2010). Upute za izradbu smjernica za izgradnju knjižnične zbirke primjenom modela Conspectus. U: *Darovi za zbirke : smjernice za knjižnice. Upute za izradbu smjernica za izgradnju knjižnične zbirke primjenom modela Conspectus. Međunarodna posudba i dostava dokumenata : načela i smjernice za postupanje. Model nacionalnog pravilnika za međuknjižničnu posudbu*. Zagreb : Hrvatsko knjižničarsko društvo.

- Johnson, P. (2014). *Fundamentals of collection development and management*. Chicago: American Library Association.
- Kelly, M. M. (2021). *The complete collections assessment manual: A Holistic approach*. Chicago: American Library Association : Neal-Schuman.
- Kosić, S. (2019). Analiza uspješnosti kupnje knjiga za fond Sveučilišne knjižnice Rijeka. *Vjesnik bibliotekara Hrvatske* 62, 2: 131–148. [pristup: 2024–28–08]. Dostupno na: <https://doi.org/10.30754/vbh.62.2.771>
- Kosović, T. (2012). *Vrednovanje zbirke knjižnice Osnovne škole Augusta Šenoae uz pomoć Conspectus modela: Diplomski rad*. Osijek: Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Filozofski fakultet. [pristup: 2024–28–08]. Dostupno na: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:142:106365>
- Kovačević, J. (2017). Razvoj knjižničnih zbirki kao preduvjet i mjera razvoja knjižnice. U *Narodna knjižnica: Središte kulturnog i društvenog života*. (str. 124–127). Zagreb: Naklada Ljevak.
- Lukačević, S.; M. Špoljarić Kizivat; Lj. Krpeljević (2021). Izgradnja i vrednovanje zbirki Gradske i sveučilišne knjižnice Osijek. *Knjižničarstvo: Glasnik Društva knjižničara Slavonije, Baranje i Srijema* 25, 1/2: 113–137. [pristup: 2024–28–08]. Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/265645>
- Majstorović, Z. (2011). *Razvoj Zbirki u sveučilišnom knjižničnom sustavu primjenom Conspectus modela: Doktorska disertacija*. Zagreb: Filozofski fakultet, Sveučilište u Zagrebu.
- Majstorović, Z.; K. Ivić (2011). Izgradnja zbirki u sveučilišnom knjižničnom sustavu: Model. *Vjesnik bibliotekara Hrvatske* 54 (3), 43–67. [pristup: 2024–28–08]. Dostupno na: <https://izdanja.hkdrustvo.hr/casopisi/vbh/article/view/359>
- Mišetić, M. (2017). *Vrednovanje filološke knjižnične zbirke u suvremenoj visokoškolskoj knjižnici: Doktorska disertacija*. Zagreb: Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu.
- Nebesny, T.; M. Švob (2002). Izgradnja knjižne zbirke u narodnim knjižnicama. U: A. Belan-Simić i A. Horvat (urednice). *Slobodan pristup informacijama u službi kulturnog razvitka: Zbornik radova*. (str. 56–75). Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo. [pristup: 2024–28–08]. Dostupno na: http://dzs.ffzg.unizg.hr/text/nebesny_svob.htm
- Nisonger, T. E. (2003). *Evaluation of library collections, access, and electronic resources: A Literature guide and annotated bibliography*. Libraries Unlimited.
- Nogalo, I. (2015). *Kvaliteta fonda knjižnične zbirke: Knjižnica Osnovne škole Čeminac : Diplomski rad*. Osijek: Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Filozofski fakultet. [pristup: 2024–28–08]. Dostupno na: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:142:505995>
- Petr Balog, K.; M. Bugarski (2014). Vrednovanje zbirke visokoškolske knjižnice pomoću metode usporedbe (check-list method) s popisima ispitne literature. *Libellarium* 7, 2: 253–265.

- Rječnik (2022). *Rječnik hrvatskoga knjižničarskog nazivlja = Croatian dictionary of librarianship = Kroatisches Wörterbuch des Bibliothekswesens*. [autori S. Brbora et al.] ; [urednice D. Živković i A. Horvat]. Zagreb: Hrvatska sveučilišna naklada.
- Romić, K.; G. Mitrović, G. (2016). Vrednovanje knjižničnog fonda: Na primjeru zbirke disertacija i magistarskih radova u Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu uz pomoć citatne analize. *Vjesnik bibliotekara Hrvatske* 59, 3/4: 47–62. [pristup: 2024–28–08]. Dostupno na: <https://izdanja.hkdrustvo.hr/casopisi/vbh/article/view/500>
- Saponaro, M. Z.; G. E. Evans (2019). *Collection management basics*. 7th edition. Libraries Unlimited, an Imprint of ABC-CLIO, LLC.
- Sinikara, K. (2007). Europske sveučilišne knjižnice kao potpora primarnoj funkciji akademske zajednice. U: *400. godišnjica Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu: Zbornik radova sa znanstveno-stručnog skupa u Zagrebu 9. – 11. svibnja 2007.* (Sažetak, str. 204). Zagreb: Nacionalna i sveučilišna knjižnica.
- Standard za narodne knjižnice u Republici Hrvatskoj (2021). *Narodne novine* 103/2021. [pristup: 2024–28–08]. Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2021_09_103_1834.html
- Tadić, K.; M. Šegota-Novak (2000). Gradska knjižnica Rijeka: 1849. – 1930. – 1962. – 2000. Glavna urednica T. Aparac-Jelušić. Rijeka: Gradska knjižnica Rijeka.
- Tuškan Mihočić, G. (2011). Mjerenje uspješnosti poslovanja u narodnoj knjižnici. *Vjesnik bibliotekara Hrvatske* 54, 4: 211–224. [pristup: 2024–28–08]. Dostupno na: <https://izdanja.hkdrustvo.hr/casopisi/vbh/article/view/346>
- Vrana, R.; J. Kovačević (2017). Razvoj knjižničnih zbirki kao preduvjet i mjera razvoja knjižnice. *Vjesnik bibliotekara Hrvatske* 60, 1: 79–102. [pristup: 2024–28–08]. Dostupno na: <https://doi.org/10.30754/vbh.60.1.538>
- Wood, R. J.; K. P. Strauch (1992). *Collection assessment: A Look at the RLG conspectus*. New York: Haworth Press.

